

Fajum★

310 200 MIESZKAŃCÓW
MAPA OKŁADKOWA C2

Oddalona o godzinę drogi z Kairu, piękna oaza, znana z róż i jaśminu, jest ogromem na pustyni. Fajum różni się od reszty kraju. W pamięci pozostaną z pewnością tutejsze krajobrazy, zwłaszcza zieleń kontrastująca z piaskami pustyni. Mieszkańcy są mili i gościnni, choć ich sposób bycia może wydać się niekiedy niezrozumiały dla turystów.

- 📍 **Położenie** – 110 km na południowy zachód od Kairu, między Nilem i dżabalem Gatrani, w sercu depresji o powierzchni 18 tys. km².
- 👁️ **Zobacz koniecznie** – Wadi el-Rajan i jeziora pełne brodzących przy brzegach ptaków, ulice Fajum.
- 🕒 **Organizacja czasu** – Na wizytę w Fajum wystarczy przeznaczyć jeden dzień, jednak warto zostać na noc, by nacieszyć się tutejszym spokojem i odczuć atmosferę panującą tutaj o świcie.

Informacje wstępne

Falszywa oaza – Zazwyczaj Fajum nazywane jest oazą, jednak w rzeczywistości nią nie jest, gdyż czerpie wodę z rzeki **Bahr Jusuf** (rzeka Józefa) – to odnoga Nilu wpadająca do Birket el-Qarun (jeziora w Fajum).

Od jeziora do Fajum – Słowo Fajum pierwotnie oznaczało jezioro (*Peiom* lub *Pa Jom*, czyli „jezioro” w języku koptyjskim), przez kilka milionów lat na całym tym terenie była woda. W okresie panowania XII dynastii przedsięwzięto prace mające na celu ograniczenie ilości wód wpadających do jeziora i dzięki temu nawadnianie okolicznych terenów. Skonstruowano tamy oraz śluzę w Lahun. W Okresie Ptolemejskim tamy zostały zniszczone, co spowodowało cofnięcie się jeziora i powstanie bagien. Faraonowie z tej dynastii osuszili je i skonstruowali nowe tamy, powierzchnia jeziora z tamtego okresu przypomina aktualną. Ten rejon dobrze prosperował, powstały miasta, lecz w III w. mieszkańcy zaczęli stopniowo wyjeżdżać.

Arsinoe – Począwszy od IV w. p.n.e. Egipt uległ częściowej hellenizacji, pod koniec tego wieku Ptolemeusz I założył dynastię Lagidów. Jego następcą **Ptolemeusz II Filadelfos** wziął pod swoją opiekę Fajum, tak jak wcześniej **Amenemhat III** (XII dynastia). Władca odrzucił swoją pierwszą żonę Arsinoe I i poślubił własną siostrę Arsinoe II, tak jak mieli to w zwyczaju faraonowie egipscy. Ptolemeusz uwielbiał Fajum, dlatego stolicę tej prowincji nazwał imieniem ukochanej. W ten sposób dawne Szedyt, w pewnym okresie nazywane również Krokodilopolis, stało się Arsinoe – ta nazwa funkcjonowała do końca epoki rzymskiej.

Niebezpieczeństwo? – Prawdopodobnie w tym rejonie ukrywają się niebezpieczni islamscy fundamentaliści, dlatego zwiedzającym przydzielane są eskorty policyjne, które czuwają nad bezpieczeństwem turystów.

Odkrywanie

Fajum

Z Kairu można dojechać autobusem (6 LE, 3 godz.), ale praktyczniejszym środkiem transportu jest taksówka (50 LE); odradzamy podróż pociągiem, gdyż jedzie się bardzo wolno.

Dawne Arsinoe jest obecnie stolicą prowincji Fajum, niegdyś było stolicą XXI nomu Górnego Egiptu. Miasto nazywa się właściwie Medinet el-Fajum, ale w języku potocznym funkcjonuje nazwa Fajum. Warto je odwiedzić, chociaż ze starożytnego Arsinoe niewiele przetrwało do naszych czasów, może jedynie obelisk Sezostrisa I, wykonany z czerwonego granitu, z zaokrąglonym wierzchołkiem (w północno-wschodniej części miasta).

„Miasto krokodyla”

Obecnie w jeziorze w Fajum nie ma już krokodyli, ale w przeszłości było ich mnóstwo. Starożytni Egipcjanie otaczali je czcią. Nawet Sobek – bóg wody użyźniającej ziemię, przedstawiany był pod postacią człowieka z głową krokodyla. Cieszył się on taką popularnością w Fajum, że faraon z XIII dynastii nazwał się Amenemhatem Sobekhotepem I.

W okresie panowania Greków ta regionalna stolica została nazwana „miastem krokodyla” – Krokodilopolis. W każdej miejscowości znajdowała się świątynia wzniesiona na cześć boga Sobka.

R. Deschamps / MICHELIN

Koło wodne rozprowadzające wodę

Samo miasto nie jest zbyt atrakcyjne, panuje w nim duży ruch i hałas, zatłoczonymi ulicami poruszają się przechodnie, dwukołowe wózki i trąbiące bez przerwy samochody.

Suk – *Centrum miasta, główna ulica.* Ten targ świadczy o tym, że oaza obfituje w owoce, warzywa i kurczaki (*najlepiej przyjść w piątek*). Wybór jest naprawdę duży. Okoliczni chłopcy sprzedają tutaj bakłażany, kapustę, banany, pomarańcze, daktyle.

Meczet Qaitbeja – *W północnej części miasta.* W Fajum wznosi się kilka meczetów, ten pochodzi z XV w., posiada piękny **portal**. Warto zwrócić uwagę także na kolumny pochodzące z ruin starożytnych budowli, a także zobaczyć tzw. wiszący meczet z koptyjskimi kapitelami i meczet El-Rubi z pięknym, choć nieco zniszczonym **minaretem** (zamknięty z powodu prac renowacyjnych).

Birket el-Qarun

Jeziro nazywane przez mieszkańców po prostu Qarun rozciąga się na długości 52 km, jego szerokość wynosi 10 km. Średnia głębokość szacowana jest na 5 m, ale uskoki dochodzą nawet do 18 m.

To jezioro o wysokim poziomie zasolenia i raczej zanieczyszczone, leży 44 m poniżej poziomu morza, mimo to żyje w nim wiele ryb, dlatego często można tutaj spotkać rybaków.

Kom Auszim

Na wschód od jeziora.

Teren – *Otwarty cały rok 8.00–16.00. 16 LE, fotografowanie bezpłatne.* W Kom Auszim zachowały się ruiny antycznego **Karanis**, które zostało założone w okresie panowania Ptolemeusza I. **Świątynia południowa** poświęcona bogu Sobkowi zniknęła z powierzchni ziemi, zachował się jedynie portal z greckim napisem (*na nadprożu*) przywołującym Nerona. Budowla została ukończona przez Kommodusa. Przypuszczalnie ten kompleks, w którym zachowały się ślady świętego jeziora, został opuszczony w V w.

Muzeum – *Otwarte cały rok 9.00–16.00. 6 LE, fotografowanie 10 LE, filmowanie 100 LE.* Można tutaj zobaczyć wyroby z ceramiki, szkła, kolekcję mumii i kilka rzeźb znalezionych w Lahun, Tanis czy w Karnaku. Na piętrze prezentowana jest sztuka koptyjska i fatymidzka.

Szakszuk

Południowy brzeg jeziora.

Niewielka wioska rybacka położona w zatoczce, z bardzo przyjemną plażą. Kolorowe barki pokryte napisami, które mają zapewnić obfite połowy.

Qasr Qarun

4 km na zachód od jeziora.

Miasta ptolemejskie – Arsinoe i Karanis nie były jedynymi miastami założonymi w Fajum przez Ptolemeusza. Władcy z tej dynastii stworzyli także Soknopajonesos, Teadelfię i Filadelfię oraz Dionizias – obecne Qasr Qarun.

Świątynia – *Otwarte 8.00–16.00 (17.00 latem). 16 LE, studenci 8 LE; fotografowanie bezpłatne, filmowanie 25 LE.* Ta świątynia wyróżnia się tym, że posiada piętro, na którym zbudowano pokoje. W głównej kaplicy sanktuarium znajduje się wiele reprezentacji lokalnego boga Sobka. Jeśli zdecydujemy się na wizytę w tej świątyni, koniecznie musimy wejść na szczyt, skąd rozciąga się piękny widok. Zobaczymy naturalną granicę biegnącą między zielonymi polami uprawnymi i pustynią. W podziemiach budowli mieszczą się krypty.

Wadi el-Rajan

30 km na południowy zachód od Qarun. 2 LE + 3 LE za pojazd. Nie dostaniemy się tutaj żadnym publicznym środkiem transportu.

Za czasów prezydenta Sadata na terenie depresji, położonej 42 m poniżej poziomu morza, której powierzchnia wynosi 675 km², utworzono dwa sztuczne jeziora. Był to pierwszy etap planu zaproponowanego przez rząd, którego celem było nawadnianie terenów pustynnych. Woda z rzeki Bahr Jusuf miała być rozprowadzana na większym terenie. Niewielkie kaskady łączące oba jeziora tworzą niezwykle malowniczy obszar. Żyje na nim wiele gatunków ptaków wędrownych.

Hawara

11 km na południowy wschód od Fajum. Otwarte 8.00–16.00 (17.00 latem). 16 LE, studenci 8 LE; fotografowanie i filmowanie bezpłatne.

W Hawara znajdują się ruiny **piramidy Amenemhata III** (XII dynastia) i pozostałości świątyni grobowej, tworzącej słynny labirynt.

Władca – Sezostris III, ojciec Amenemhata III umocnił kraj, jego syn mógł więc skoncentrować się na rozwoju gospodarczym Egiptu. Nowy faraon interesował się Fajum, zadbał o jego rozkwit i właśnie w tej miejscowości kazał się pochować.

Piramida – Obecnie przypomina ona kopiec z suszonej cegły. Pierwotnie pokryta była wapienną okładziną, mierzyła 58 m wysokości, długość boku podstawy wynosiła 100 m. Wejście znajduje się w ścianie południowej.

Świątynia grobowa – Z całą pewnością jest to jedna z najdziwniejszych konstrukcji starożytnego Egiptu. Została zbudowana w południowej części piramidy, w Epoce Rzymskiej wykorzystywano ją jako kamieniołom, stąd jej aktualny stan. Grecy nazywali tę budowlę **labiryntem**, który składał się wg Herodota z ok. 1500 podziemnych komnat. Na powierzchni znajdowała się podobna liczba sal. Strabon twierdził, że ten monument symbolizuje geografie Egiptu. Wielu archeologów uważa, że budowla jest świątynią grobową, chociaż różni się ona bardzo od pozostałych świątyń, będących częścią kompleksu grobowego faraona. Jej ogromna powierzchnia (300 m na 245 m) i układ pomieszczeń są naprawdę nietypowe. Pojawiają się również opinie, że ów labirynt jest pozostałością pałacu lub jakiegoś ośrodka administracyjnego.

Portrety fajumskie

Malowidła zostały nazwane w ten sposób ponieważ ok. 700 egzemplarzy, czyli większość, pochodzi z Fajum. Malowano je na drewnie lipowym, płótnie Inianym lub papiirusie, stosowano technikę zwaną enkaustyką, a także technikę temperową. Portrety stanowiły podobizny zmarłych, odzwierciedlające ich rysy, umieszczano je na wysokości twarzy mumii. Ten rodzaj sztuki rozpowszechnił się między IV i V w. W okresie panowania faraonów tę funkcję pełniły maski grobowe. Obecnie w Fajum nie zobaczymy już żadnego portretu, te wspaniałe arcydzieła zostały przeniesione do Muzeum Egipskiego w Kairze, warto dokładniej im się przyjrzeć, wg niektórych te pełne realizmu malowidła stanowią zapowiedź ikon bizantyjskich.

Okolice

Lahun

11 km na południowy wschód od Fajum. Otwarte 8.00–16.00 (17.00 latem). 16 LE, studenci 8 LE; fotografowanie i filmowanie bezpłatne.

Na pograniczu pustyni, w pobliżu Lahun wznosi się **piramida Sezostrisa II** (XII dynastia).

Władca – Na temat Sezostrisa II posiadamy niewiele informacji. Wiemy jedynie, że był synem Amenemhata II i tak jak jego ojciec organizował on wyprawy handlowe w okolice Morza Śródziemnego.

Piramida – Turyści nie mają wstępu do wnętrza. Budowla została wzniesiona na planie kwadratu z cegły suszonej. Pokrywały ją wapienne płyty, wierzchołek zwieńczony

został niewielkim granitowym piramidionem. Petrie znalazł jego fragmenty w 1889 r. Budowla miała prawdopodobnie 48 m wysokości, długość boku podstawy wynosiła 107 m. Wejście do piramidy znajdowało się w części południowej, wydrążony w skałę szyb prowadził do komory grobowej, w której odkryto sarkofag faraona.

Osiedle Kahun – Nieco na północ od piramidy znaleziono pozostałości osiedla, które rozciągało się na powierzchni kilkuset metrów. W zachodniej części znajdowały się domy robotników pracujących przy budowie piramidy, we wschodniej luksusowe budowle, w niektórych mieściło się ponad 50 sal. Kahun było rezydencją Sezostrisa II.

Fajum – informacje praktyczne

Numer kierunkowy – 084

Noclegi

Auberge du Lac – Szakszuk – ☎ (02) 358 23 56 – 5 apartamentów i 67 pokoi. 75 USD latem, 85 USD zimą. Ten dawny pawilon myśliwski króla Faruka, położony nad brzegiem jeziora, został przekształcony w hotel. Pokoje są przyjemne, choć stare i nie zawsze dobrze utrzymane. Hotel dysponuje basenem i barem.

New Panorama – Szakszuk – ☎ (084) 830 746 – kilka apartamentów i 23 pokoje. 200/140 LE. Ten hotel jest lepiej wyposażony od poprzedniego, ale panuje tutaj raczej chłodna atmosfera. Z okien rozciąga się widok na jezioro. Posiada nowy basen,

lepiej więc zostać w budynku, niż iść na zanieczyszczoną plażę.

Restauracje

☎ **Goharet Szakszuk** – Szakszuk – ☎. „Klejnot Szakszuk”, lepiej znana jako „Mofreh” (nazwisko właściciela). Specjalnością tej restauracji są: krewetki, pieczone ryby, faszerowana kaczka. Jedynie toalety nie są w najlepszym stanie.

Zakupy

Na południe od jeziora, w kierunku Qasr Qarun, znajduje się szkoła założona przez Szwajcarkę Évelyne Bouret, w której można kupić wyroby garncarskie wykonane i dekorowane przez dzieci.